Øystein Stette (red.)
Ny opplæringslov 2024
Med forarbeider og lovspeil
FAGBOKFORLAGET

-Noen hovedpunkter

- **Fullføringsreformen blir lovfestet.**
  Retten til videregåande opplæring gjelder fram til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse, ikke tidsavgrenset som i dag. Uavgrenset rett til omvalg fram til 19 år.

- **Fag- og timefordeling**

- **Eleven sitt beste**

- **Eleven sin rett til medvirkning.**

-Noen hovedpunkter

- Oppfølging av fravær og lekser (oppgaver utenfor skoletida)
- Spesialundervisning - individuelt tilrettelagt opplæring
- Elevene sitt skolemiljø
- Statsforvaltar si håndheving i saker om elevene sitt skolemiljø
- Mulighet til å gjennomføre undervisningen som fjernundervisning
- Kompetansekrav for tilsetting
- Læreren sitt faglige ansvar for opplæringen

Fag- og timefordeling

§ 1-6 Fag- og timefordeling og tilbodsstruktur

Departementet gir forskrift om kor mange timar med opplæring elevar i grunnskolen skal ha, kor mange timar som skal brukast til kvart fag, og korleis timane skal delast mellom trinna.

Kommunen kan gi forskrift om at opp til ti prosent av timane i kvart fag i grunnskolen skal flyttast til andre fag eller brukast til særskilde tverrfaglege aktivitetar.

FØR 5%

Det beste for eleven
Elevanes sin rett til medverknad

§ 10-1 Det beste for eleven

Ved handlingar og avgjerder som vedkjem elevar, skal kva som er best for eleven, vere eit grunnleggjande omsyn.

§ 10-2 Elevane sin rett til medverknad

Elevane har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølve etter denne lova, og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Elevane skal bli høyrde, og det skal leggjast vekt på meiningane deira etter alder og modning.

Oppfølging ved fråvær
Oppgåver utanom skuletida (lekser)

§ 10-6 Elevane si plikt til å delta og kommunen og fylkeskommunen si oppfølgingsplikt

Elevane skal vere aktivt med i opplæringa og følgje skolereglane. Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at elevar med fråvær frå opplæringa blir følgde opp.

Elevane kan bli pålagde å gjere oppgåver utanom skoletida (lekser).

Det må takast omsyn til at elevar har rett til kvile og fritid.

Spesialundervisning

Dette omgrepet blir no delt i tre ulike omgrep:

- Individuelt tilrettelagd opplæring: Elevar har rett til individuelt tilrettelagd opplæring dersom dei treng det for å få tilfredsstillande utbytte av opplæringa, sjå § 11-6 i ny lov.
- Personleg assistanse: Elevar har rett til den personlege assistansen dei treng for å kunne delta i opplæringa og få tilfredsstillande utbytte av ho, sjå §11-4 i ny lov.
- Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel: Elevar har rett til dei tekniske hjelpemidla og den fysiske tilrettelegginga dei treng for å kunne delta i opplæringa og få tilfredsstillande utbytte av ho, sjå § 11-5.

Individuelt tilrettelagt opplæring. Kompetansekrav

§ 11-9 Kompetansekrav for den som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring

Den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring, må oppfylle kompetansekrava for å bli tilsett i lærarstilling, jf. § 17-3, og krava om relevant kompetanse i faget det skal undervisast i, jf. § 17-4.

I vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak frå kompetansekrava i § 17-3 dersom det vil gi eleven betre opplæring. Slike unntak kan berre gjerast dersom opplæringa skal givast av personar med ei universitets- eller høgskoleutdanning som gjer dei særleg eigna til å vareta behova til eleven. Slikt vedtak inneber også at kompetansekrava i § 17-4 ikkje gjeld.

Skulemiljøet til elevane

§ 12-5 Skjerpa plikt til å melde frå dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, krenkjer ein elev, skal vedkommande straks melde frå til rektor. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen, med mindre meldinga er openbert grunnlaus.

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein i leiinga ved skolen krenkjer ein elev, skal vedkommande melde frå til kommunen eller fylkeskommunen direkte.

Fjernundervisning

§ 14-4 Fjernundervisning

Delar av opplæringa kan gjennomførast utan at læraren er til stades saman med elevane (fjernundervisning) dersom det er gode grunnar for det og det er trygt og pedagogisk forsvarleg.

Elevane skal få fjernundervisning på skolen. I særlege tilfelle kan ein elev få fjernundervisning andre stader enn på skolen. Elevar i vidaregåande skole kan også få unntak etter avtale med rektor.

Fjernundervisninga skal gjennomførast slik at elevane og læraren kan kommunisere effektivt. Dei tekniske løysingane som blir nytta, må leggje til rette for kommunikasjon i sanntid eller med kort responstid.

Leiing

§ 17-3 Leiing

Skolen skal ha ei leiing som er fagleg, pedagogisk og administrativt forsvarleg.

Ein skole skal leiast av ein rektor. Rektoren skal ha pedagogisk kompetanse, ta del i den daglege verksemda og arbeide med utviklinga av verksemda. Ein rektor kan leie fleire skolar.

Forslag i høyringa i 2021
~~*Kommunen og fylkeskommunen skal leggje til rette for at nytilsette rektorar kan ta studiepoenggivande utdanning i pedagogisk leiing innan tre år etter tilsetjinga, dersom dei ikkje har slik utdanning frå før.*~~

Kompetansekrav for tilsetjing

§ 17-3 Krav om kompetanse for å bli tilsett i lærarstilling

Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at dei som blir tilsett i lærarstilling, har relevant fagleg og pedagogisk kompetanse seinast når dei tar til i stillinga.

Dersom ingen søkjarar oppfyller kompetansekrava, kan andre tilsetjast …

Kompetansekrav for tilsetjing

- **Regjeringen vil lovfeste at alle som ansettes som lærere skal ha lærerutdanning.**

Lærar sitt faglege ansvar for opplæringa

Opplæringslovutvalet hadde følgjande forslag til ny lovtekst:

«Berre lærarar kan ha det faglege ansvaret for opplæringa. Det faglege ansvaret inneber å førebu og følgje opp opplæringa og som hovudregel å vere til stades saman med elevane i opplæringa. Anna personale kan hjelpe til i opplæringa.»

Dette vart ikkje følgt opp verken i høyringa eller i proposisjonen. Regjeringa grunngav dette med behov for ei utgreiing av konsekvensane, men uttalte at ein slik regel kan

«gi betre føresetnader for at retten elevane har til ei forsvarleg opplæring, og at retten til vurdering blir oppfylte.»

I innstillingen frå utdannings- og forskingskomiteen går det fram at «Komiteen er enig i dette»

«Komiteen mener en slik bestemmelse bør innføres, men anerkjenner behov for å se nærmere på eventuelle unntak fra hovedregelen. Komiteen ber regjeringen komme tilbake med forslag sammen med forslag om endringer i reglene for tilsetting av lærere.»

Arbeidet med ny forskrift til opplæringslova

Forholdet lov – forskrift

Utdanningsdirektoratet er delegert ansvar for å sende forslag til ny forskrift til opplæringslov på høyring. Dette vil truleg skje hausten 2023.

Utdanningsdirektoratet vil summere opp høyringa og sende endeleg forslag til ny forskrift til Kunnskapsdepartementet. Dette vil truleg skje våren 2024.

Kunnskapsdepartementet fastset ny forskrift.

Verknadstidspunkt er 1. august 2024.

Høyring om avverjing av skade og bruk av fysiske inngrep mot elevar

Fysiske inngrep mot elevar. Gjeldande rett

Overordna inneheld både Grunnlova, barnekonvensjonen og Den europeiske menneskerettskonvensjonen reglar som kan vere relevante for dette saksområdet.

Men dagens opplæringslov med forskrift har ikkje reglar om at tilsette i skulen kan gripe inn fysisk mot elevar.

- Kapittel 9 A i opplæringslova, særleg §§ 9 A-2 og 9 A-3
- Skulen sitt ordensreglement, § 9 A-10
- Rett og plikt til å utøve oppdragar- og omsorgsansvar i skuletida (ikkje lovfesta)
- Straffelova, reglar om naudrett og naudverje, §§ 17-18
- Helse- og omsorgstenestelova, kapittel 9, *Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming*

Høyring om avverjing av skade og bruk av fysiske inngrep mot elevar

Lovforslag

Kapittel 13 Ordenstiltak *og skadeførebygging*

Ny § 13-3 *Plikt til førebygging*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at skolen driv eit kontinuerleg og systematisk arbeid for at det ikkje skal oppstå situasjonar der tilsette grip inn fysisk mot elevar.

Ny § 13-4 *Fysiske inngrep for å avverje skade*

Tilsette i skolen kan gripe inn fysisk mot elevar når det er nødvendig for å avverje skade på personar eller for å avverje vesentleg skade på eigedom.

Tilsette kan også gripe inn fysisk mot elevar som viser ei åtferd som er sterkt sosialt fornedrande og det vil vere ei klar forsømming av skolens plikt til å yte nødvendig omsorg ikkje å gripe inn.

Dei fysiske inngrepa må vere eigna til å hindre eller avgrense skaden, og dei skal vere så få, kortvarige og skånsame som mogleg. (Mine understrekingar)

Høyring om avverjing av skade og bruk av fysiske inngrep mot elevar

Lovforslag (framhald)

Ny § 13-5 *Dokumentasjon og meldeplikt*

Ein tilsett som har nytta fysiske inngrep etter § 13-4, skal melde frå om det til rektor.

Rektor skal melde frå til foreldra til eleven. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen dersom det er nytta fysiske inngrep mot den same eleven gjentatte gongar, eller dersom inngrepet er særleg alvorleg.

Skolen skal dokumentere det fysiske inngrepet med ei kort beskriving av hendinga og inngrepet som vart gjort, og eleven sitt syn på saka. (Mine understrekingar)

Høyring om avverjing av skade og bruk av fysiske inngrep mot elevar

Til vurdering

- *Er det behov for reglar i opplæringslova om fysiske inngrep mot elevar for å avverje skade på person og vesentleg skade på eigedom?*
- *Kva bør i så fall vere Utdanningsforbundet sine krav til vilkår og utforming?*
- *Vil forslaget ha økonomiske eller administrative konsekvensar?*
- *Er det behov for reglar i opplæringslova om fysiske inngrep mot elevar som uroar eller øydelegg for undervisninga i ein slik grad at det vert ein uhaldbar undervisningssituasjon?* (Ikkje ein del av høyringa)
- *Kva bør i så fall vere Utdanningsforbundet sine krav til vilkår og utforming?*

TILGANG PÅ VIKARER VED FRAVÆR

Det er tatt inn i loven at kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolene har tilgang på vikarer ved vanlig og forventet fravær.

VOLD OG TRUSLER

Regjeringen legger fram lovforslag som gir lærerne rom til å gripe inn fysisk for å avverge skade på personer eller vesentlig skade på eiendom.